

ЗАКОН

О СРЕДЊЕМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет Закона

Члан 1.

Овим законом уређује се средње образовање и васпитање, као део јединственог система образовања и васпитања, и то: обављање делатности средњег образовања и васпитања, употреба језика, програми и испити, права, обавезе и одговорности ученика, евиденција и јавне исправе, штрајк запослених, као и друга питања од значаја за средње образовање и васпитање.

Термини изражени у овом закону у граматичком мушком роду подразумевају природни мушки и женски род лица на које се односе.

Циљеви и општи исходи средњег образовања и васпитања

Члан 2.

Средње образовање и васпитање остварује се у складу са циљевима који су дефинисани законом којим се уређују основе система образовања и васпитања (у даљем тексту: Закон) и овим законом, а нарочито:

- развој кључних компетенција неопходних за даље образовање и активну улогу грађанина за живот у савременом друштву;
- развој стручних компетенција неопходних за успешно запошљавање;
- оспособљавање за самостално доношење одлука о избору занимања и даљег образовања;
- свест о важности здравља и безбедности, укључујући и безбедност и здравље на раду;
- оспособљавање за решавање проблема, комуникацију и тимски рад;
- поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавања различитости;
- развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, самоиницијативе, способност самовредновања и изражавања сопственог мишљења.

Средње образовање и васпитање мора да обезбеди услове да ученици и одрасли постигну опште исходе образовања и васпитања у складу са Законом.

Делатност средњег образовања и васпитања

Члан 3.

Делатност средњег образовања и васпитања је делатност од непосредног друштвеног интереса и остварује се као јавна служба.

Начин обављања делатности средњег образовања и васпитања прописан је Законом и овим законом.

Средња школа

Члан 4.

Делатност средњег образовања и васпитања обавља се у средњој школи (у даљем тексту: школа), и то:

- гимназији;
- стручној школи;
- уметничкој школи;
- мешовитој школи (гимназији и стручној или уметничкој школи);
- школи за образовање одраслих;
- школи за ученике са сметњама у развоју.

У гимназији се стиче опште образовање и васпитање у четворогодишњем трајању којим се обезбеђује припрема за наставак образовања у високошколским установама. У специјализованој гимназији и одељењима за ученике са посебним способностима остварују се посебни наставни планови и програми за ученике са посебним способностима у четворогодишњем трајању, којима се обезбеђује припрема за наставак образовања у високошколским установама.

У стручној школи се стичу одговарајуће опште и стручно образовање и васпитање у трогодишњем и четворогодишњем трајању за обављање послова одговарајућег занимања и за наставак образовања у високошколским установама.

У стручној школи могу да се стичу специјалистичко и мајсторско образовање у трајању од годину дана до две године, и други облици стручног образовања: образовање за рад у трајању од две године, стручно оспособљавање и обука до годину дана.

У уметничкој школи се стиче опште и уметничко образовање и васпитање у четворогодишњем трајању за обављање послова одговарајућег занимања и за наставак образовања у високошколским установама.

Мешовита школа обезбеђује образовање и васпитање које се стиче у гимназији и стручној школи, односно у гимназији и уметничкој школи.

У школи за образовање одраслих остварују се посебни програми за образовање одраслих у двогодишњем и трогодишњем трајању, програми стручног оспособљавања, специјалистичког, односно мајсторског образовања, програми обуке и други програми за образовање одраслих.

У школи за ученике са сметњама у развоју остварује се образовање и васпитање за одговарајућа занимања ученика који ову школу похађају на основу мишљења интерресорне комисије за процену додатне образовне, здравствене и социјалне подршке ученику уз сагласност родитеља.

У школи могу да се спроводе програми обука.

Школа са домом обезбеђује смештај и исхрану ученика у складу са законом којим се уређује ученички стандард.

Уникатна школа је школа која једина у Републици Србији остварује одређени програм образовања и васпитања.

Школа од посебног интереса за Републику Србију јесте школа која остварује програм образовања и васпитања који је од посебног интереса за

Републику Србију, односно која је од посебног културног, просветног или историјског значаја за Републику Србију.

Влада одређује уникатне школе и школе од посебног интереса за Републику Србију.

Употреба језика

Члан 5.

Образовно-васпитни рад остварује се на српском језику.

За припаднике националне мањине образовно-васпитни рад остварује се и на језику и писму националне мањине, односно двојезично, ако се приликом уписа у први разред за то определи најмање 15 ученика.

Школа може да остварује образовно-васпитни рад на језику и писму националне мањине, односно двојезично и за мање од 15 ученика уписаних у први разред, уз сагласност министарства надлежног за послове образовања (у даљем тексту: Министарство), у складу са законом. Сагласност за остваривање школског програма на језицима националних мањина за мање од 15 ученика Министарство даје по прибављеном мишљењу одговарајућег националног савета националне мањине у складу са законом којим се уређује надлежност националних савета националних мањина. Уколико национални савет националне мањине не достави мишљење у року од 15 дана од дана пријема захтева, сматра се да је мишљење дато.

Када се образовно-васпитни рад остварује на језику и писму националне мањине, школа је у обавези да за ученика организује наставу српског језика.

Када се образовно-васпитни рад остварује на српском језику, за ученика припадника националне мањине организује се настава језика националне мањине са елементима националне културе.

Образовно-васпитни рад може да се изводи на страном језику, односно двојезично, уз сагласност Министарства.

Када се образовно-васпитни рад остварује на страном језику, ученику се организује настава српског језика.

Ближе услове за остваривање програма образовно-васпитног рада на страном језику, односно двојезично прописује министар надлежан за послове образовања (у даљем тексту: министар).

Образовно-васпитни рад за ученике који користе знаковни језик, односно посебно писмо или друга техничка решења остварује се у складу са Законом.

II. ПРОГРАМИ СРЕДЊЕГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

1. НАСТАВНИ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ

Члан 6.

Наставни план и програм доноси се у складу са утврђеним принципима, циљевима и стандардима постигнућа, односно стандардима квалификације.

Наставни планови и програми доносе се у складу са Законом и овим законом.

Наставни план и програм садржи и модуле, где модул представља скуп теоријских и практичних програмских садржаја и облика рада функционално и тематски повезаних у оквиру једног или више предмета.

Наставни програм верске наставе

Члан 7.

Наставни програм верске наставе, на усаглашени предлог традиционалних цркава и верских заједница, по прибављеном мишљењу органа надлежног за послове односа са црквама и верским заједницама, доноси министар.

Комисија за верску наставу

Члан 8.

Организовање и остваривање верске наставе прати Комисија за верску наставу у школи (у даљем тексту: Комисија).

Комисију образује Влада на време од шест година.

У Комисију се именују по један представник традиционалних цркава и верских заједница, три представника органа надлежног за послове односа са црквама и верским заједницама и три представника Министарства.

Члан Комисије може бити разрешен пре истека мандата, и то: на лични захтев, на предлог предлагача и ако не испуњава своју дужност као члан Комисије, односно својим поступцима повреди углед дужности коју обавља.

У случају разрешења члана Комисије пре истека мандата, Влада поставља новог члана по прибављеном предлогу представника чији је члан разрешен.

Председника и заменика председника Комисије бирају чланови Комисије на првој седници, већином гласова од укупног броја чланова Комисије.

Комисија обавља послове који се, нарочито, односе на:

- 1) усаглашавање предлога програма верске наставе;
- 2) уџбенике и друга наставна средства, у складу са законом којим се уређују питања везана за уџбенике и друга наставна средства;
- 3) давање мишљења о листама наставника верске наставе;
- 4) друга питања везана за праћење организовања и остваривања програма верске наставе.

Начин рада и друга питања од значаја за рад Комисије, уређују се пословником о раду Комисије.

2. РАЗВОЈНИ ПЛАН ШКОЛЕ

Члан 9.

Школа доноси развојни план у складу са Законом и овим законом.

На основу извештаја о самовредновању у целини, извештаја о остварености стандарда постигнућа и других индикатора квалитета рада, школа доноси развојни план.

Развојни план школе садржи:

- 1) приоритете у остваривању образовно-васпитног рада;
- 2) план и носиоце активности;
- 3) критеријуме и мерила за самовредновање планираних активности;

- 4) мере унапређивања образовно-васпитног рада на основу анализе резултата ученика на матурском и завршном испиту;
- 5) мере за унапређивање доступности одговарајућих облика подршке и разумних прилагођавања и квалитета образовања и васпитања за ученике којима је потребна додатна подршка;
- 6) план рада са талентованим и надареним ученицима;
- 7) програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, као и повећања сарадње међу ученицима и родитељима, запосленима и ученицима и запосленима;
- 8) мере превенције осипања броја ученика;
- 9) друге мере усмерене на достизање циљева образовања и васпитања које превазилазе садржај појединих наставних предмета;
- 10) план припреме за испите којима се завршава одређени ниво и врста образовања (матурски, завршни испити и др.);
- 11) план стручног усавршавања наставника, директора, стручних сарадника и других запослених у школи;
- 12) план напредовања и стицања звања наставника, стручних сарадника и васпитача;
- 13) план укључивања родитеља, односно старатеља у рад школе;
- 14) план сарадње са другим школама, привредним друштвима и другим органима и организацијама од значаја за рад школе;
- 15) друга питања од значаја за развој школе.

3. ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Члан 10.

Школа остварује школски програм.

Школским програмом ближе се одређује начин на који школа образује и васпитава ученике ради стицања знања, вештина и ставова неопходних за даље образовање и запошљавање, успоставља организациону структуру засновану на тимском раду и одговорности сваког запосленог за остваривање утврђених циљева, као и повезивање са репрезентативним синдикатима и удружењима послодаваца и преузимање свог дела одговорности за развој друштвене средине.

Школски програм обухвата све садржаје, процесе и активности усмерене на остваривање принципа, циљева и стандарда постигнућа, и задовољење општих и специфичних образовних интереса и потреба ученика, родитеља, односно старатеља и локалне самоуправе, а у складу са оптималним могућностима школе.

Школски програм се доноси на основу наставног плана и програма, односно програма одређених облика стручног образовања, а узимајући у обзир развојни план школе, у складу са Законом и овим законом.

Школа, у складу са Законом, доноси школски програм, по правилу, на четири године и објављује га најкасније два месеца пре почетка школске године у којој ће почети његова примена.

Поједини делови школског програма иновирају се и надограђују у току његовог остваривања.

Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно старатеља у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика.

Школски програм представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира, програмира и реализује свој рад.

Садржина школског програма

Члан 11.

Школски програм садржи:

- 1) циљеве школског програма;
- 2) назив, врсту и трајање свих програма образовања и васпитања које школа остварује и језик на коме се остварује програм;
- 3) обавезне и изборне предмете и модуле по образовним профилима и разредима;
- 4) начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа, начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду;
- 5) програм допунске, додатне и припремне наставе;
- 6) програме и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа;
- 7) факултативне наставне предмете, њихове програмске садржаје и активности којима се остварују;
- 8) начине остваривања и прилагођавања програма музичког и балетског образовања и васпитања, образовања одраслих, ученика са посебним способностима и двојезичног образовања;
- 9) програм културних активности школе;
- 10) програм слободних активности;
- 11) програм каријерног вођења и саветовања;
- 12) програм заштите животне средине;
- 13) програме заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програме превенције других облика ризичног понашања;
- 14) програм школског спорта;
- 15) програм сарадње са локалном самоуправом;
- 16) програм сарадње са породицом;
- 17) програм излета и екскурзија;
- 18) програм безбедности и здравља на раду;
- 19) друге програме од значаја за школу.

Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану чине прилог школског програма.

Додатна подршка у образовању и васпитању

Члан 12.

За ученика и одраслог коме је због сметњи у развоју и инвалидитета, специфичних тешкоћа у учењу, социјалне ускраћености и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању, школа обезбеђује отклањање физичких и комуникацијских препрека и зависно од потреба, доноси и индивидуални образовни план, у складу са Законом.

Циљ додатне подршке у образовању и васпитању јесте постизање оптималног укључивања ученика и одраслих у редован образовно-васпитни рад, осамостаљивање у вршњачком колективу и његово напредовање у образовању и припрема за свет рада.

За остваривање додатне подршке у образовању и васпитању, директор, наставник, стручни сарадник, васпитач, педагошки и андрагошки асистент и родитељ, односно старатељ, може да добије посебну стручну помоћ у погледу спровођења инклузивног образовања и васпитања.

Ради остваривања додатне подршке у образовању и васпитању, школа остварује сарадњу са органима локалне самоуправе, као и другим организацијама, установама и институцијама на локалном и ширем нивоу.

Посебну стручну помоћ из става 3. овог члана могу да пружају лица компетентна у области инклузивног образовања и васпитања и школе које су својим активностима постале примери добре праксе у спровођењу инклузивног образовања и васпитања.

Листе лица и школа из става 5. овог члана, утврђује министар.

Ближе услове за утврђивање листа из става 6. овог члана, прописује министар.

Листе из става 6. овог члана објављују се на званичној интернет страни Министарства.

Програм културних активности школе

Члан 13.

Културна активност школе обухвата активности које се остварују на основу програма културних активности школе и обухвата: прославе дана школе, почетка и завршетка школске године, прославе школских и државних празника, приредбе, представе, изложбе, концерте, спортска такмичења, научно-истраживачке активности, и друге активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења, као и заједничке културне активности са институцијама и организацијама у локалној самоуправи ради обogaћивања културног живота и остваривања образовно-васпитне улоге школе.

Програм слободних активности

Члан 14.

Ради јачања образовно-васпитне делатности школе, подстицања индивидуалних склоности и интересовања, правилног коришћења слободног времена, као и ради богаћења друштвеног живота и разоноде ученика, развијања и неговања другарства и пријатељства, школа је дужна да реализује слободне активности, које се, по правилу, спроводе кроз рад у секцијама.

Програм каријерног вођења и саветовања ученика

Члан 15.

Школа омогућава формирање зреле и одговорне личности, способне да доноси добро промишљене и одговорне одлуке о властитој професионалној будућности и да их спроводи у дело.

Школа формира стручни тим за каријерно вођење и саветовање у чијем саставу су стручни сарадници и наставници. Тим у сарадњи са наставницима реализује праћење индивидуалних склоности ученика. Саветодавни рад обавља се током школовања, и школа, по потреби, сарађује са надлежним установама које се баве каријерним вођењем и саветовањем.

Школа помаже ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље учење и запошљавање, односно идентификовање, избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и објективно разликовање и формирање сопственог става о томе. У том циљу школа прати развој ученика и информисе их о занимањима, образовним профилима, условима студирања и потребама на тржишту рада.

Програм заштите животне средине

Члан 16.

Програм заштите животне средине обухвата активности усмерене на јачање и развој свести о значају здраве животне средине, одрживог развоја и очувању и унапређењу природних ресурса.

Школа доприноси заштити животне средине остваривањем програма заштите животне средине, заједничким истраживањем и акцијама локалне самоуправе и школе, као и на други начин, у складу са законом.

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања

Члан 17.

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања, као што су, нарочито, употреба алкохола, дувана, психоактивних супстанци, малолетничка делинквенција, саставни су део школског програма и остварују се у складу са Законом.

Програми из става 1. овог члана остварују се кроз различите наставне и слободне активности са ученицима, запосленима, родитељима, односно старатељима, у сарадњи са јединицом локалне самоуправе, у складу са утврђеним потребама.

У остваривање програма из става 1. овог члана укључују се и физичка и правна лица са територије јединице локалне самоуправе, установе у области културе и спорта, вршњачки посредници, као и лица обучена за превенцију и интервенцију у случају насиља, злостављања и занемаривања и других облика ризичног понашања.

Листу лица обучених за превенцију и интервенцију у случају насиља, злостављања и занемаривања и других облика ризичног понашања и листу школа које су својим активностима постале примери добре праксе у спровођењу програма из става 1. овог члана, утврђује министар.

Ближе услове за утврђивање листа из става 4. овог члана, прописује министар.

Листе из става 4. овог члана објављују се на званичној интернет страни Министарства.

Програм школског спорта

Члан 18.

Ради развоја и практиковања здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности, школа у оквиру школског програма, поред наставе реализује и програм школског спорта.

Школским спортом су обухваћени сви ученици кроз одељењска такмичења и припреме за такмичења. Школа обавља припреме и такмичења у складу са школским програмом.

Школа може да сарађује и са локалним спортским организацијама.

У току школске године школа може да организује недељу школског спорта.

Програм сарадње са локалном самоуправом

Члан 19.

Сарадња са локалном самоуправом, која укључује и сарадњу са канцеларијама за младе у јединицама локалне самоуправе, остварује се на основу програма који чини део школског програма и део развојног плана школе.

Школа прати, укључује се у дешавања у локалној самоуправи, и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развој школе.

Програм сарадње са породицом

Члан 20.

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно старатељима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења.

Програмом сарадње са породицом школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима, односно старатељима ученика, који обухватају детаљно информисање и саветовање родитеља, укључивање родитеља у активности школе, консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, ваннаставних, организационих и финансијских питања и то ради унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности образовно-васпитних утицаја.

Ради праћења успешности програма, школа може да на крају сваког полугодишта организује анкетање родитеља у погледу њиховог задовољства програмом и у погледу њихових сугестија за наредно полугодиште. Анкетање се обавља анонимно како би било објективно.

Мишљење родитеља, односно старатеља, добијено као резултат анкетања, узима се у обзир у поступку вредновања квалитета рада школе.

Програм излета и екскурзија

Члан 21.

Школа планира извођење излета и екскурзија, на начин и под условима утврђеним наставним планом и програмом.

Програм излета и екскурзија саставни је део школског програма и годишњег плана рада школе.

Приликом извођења излета и екскурзије нарочито се мора водити рачуна о свим видовима заштите и безбедности ученика.

Програм безбедности и здравља на раду

Члан 22.

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе, родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

Ученичке организације у школи

Члан 23.

Школа може да има своје ученичке организације, а може да се повезује и са организацијама ван школе (Црвени крст, организација горана, планинара, извиђача и слично), у складу са законом.

У свакој школи се организује ученички парламент, у складу са Законом.

Ученички парламент предлаже свој програм рада, у складу са Законом.

Начин рада ученичког парламента одређује се актом школе.

Ученички парламенти школа могу да се удруже у заједницу ученичких парламената.

Ученички парламент, уз сагласност школског одбора, може основати ученички клуб. План рада ученичког клуба доноси школски одбор, на предлог ученичког парламента, као саставни део школског програма. Начин рада ученичког клуба одређује се актом школе.

4. МОДЕЛ ЦЕНТАР

Члан 24.

Модел центар је школа која унутар школског програма остварује и друге програме и активности усмерене на унапређивање образовно-васпитног рада, повећање квалитета и доступности образовања и васпитања.

Уколико школа остварује програме и активности образовања којима се унапређује образовно-васпитни рад за одрасле, модел центар образује центар за континуирано образовање одраслих, као посебну организациону јединицу.

Ближе услове на основу којих школа стиче статус модел центра и друга питања од значаја за рад модел центра прописује министар.

III. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Образовно-васпитни рад

Члан 25.

Образовно-васпитни рад обухвата наставне и ваннаставне активности школе којима се остварује школски програм и постижу прописани циљеви, исходи и стандарди постигнућа, у складу са Законом и овим законом.

Облици образовно-васпитног рада

Члан 26.

Обавезни облици образовно-васпитног рада за редовног ученика су: настава – теоријска, практична и вежбе, додатна, допунска настава и пракса када су одређени наставним планом и програмом, припремна настава и друштвено-корисни рад ако се у току школске године укаже потреба за њим.

Обавезни облици образовно-васпитног рада за ванредног ученика могу бити: настава, припремни и консултативно-инструктивни рад.

Изборни облици образовно-васпитног рада су верска настава и грађанско васпитање и други предмети одређени наставним планом и програмом.

Факултативни облици образовно-васпитног рада су: настава језика националне мањине са елементима националне културе, другог, односно трећег страног језика и предмета потребних за даље школовање, стручно оспособљавање или развој ученика и ваннаставни облици – хор, оркестар, позориште, екскурзија, културно-уметничке, техничке, проналазачке, хуманитарне, спортско-рекреативне и друге активности.

Факултативни облици образовно-васпитног рада обавезни су за ученике који се за њих одреде.

Настава на даљину

Члан 27.

Образовно-васпитни рад може да се остварује и као настава на даљину.

Настава на даљину може да се организује за редовног ученика који није у могућности да похађа наставу и друге облике образовно-васпитног рада због: болести, инвалидитета, као и немогућности путовања до школе због живота у удаљеним срединама.

Настава на даљину остварује се на захтев родитеља, односно старатеља, за сваку школску годину.

О настави на даљину школа одлучује на основу расположивих средстава потребних за овај вид образовања и васпитања.

Школа води евиденцију о образовању и васпитању ученика који остварују наставу на даљину.

Ближе услове за остваривање наставе на даљину, начин осигурања квалитета и вредновања, као и друга питања везана за остваривање наставе на даљину прописује министар.

Број и трајање часова

Члан 28.

У гимназији ученик може да има до 31 час обавезне и изборне наставе недељно, у стручној и уметничкој школи до 33 часа, осим у школи која остварује програме балетског образовања, где ученик може да има до 41 час.

Када ученик школе из става 1. овог члана припадник националне мањине стиче образовање на језику националне мањине, односно двојезично или на српском језику, има два часа наставе недељно више.

Ученик може да има до четири часа факултативне наставе недељно.

Час теоријске наставе и вежби траје 45 минута, а практичне наставе 60 минута.

Настава може да буде организована у блоковима.

У школи за ученике са сметњама у развоју наставним планом и програмом може се прописати краће трајање часа.

Број ученика у одељењу

Члан 29.

Настава се изводи у одељењу до 30 ученика, у групи, односно појединачно, у складу са школским програмом.

У једном одељењу могу да буду највише два ученика са сметњама у развоју.

Број ученика утврђен у ставу 1. овог члана умањује се за два по ученику који средње образовање и васпитање стиче остваривањем индивидуалног образовног плана, односно за три по ученику који средње образовање и васпитање стиче остваривањем индивидуалног образовног плана са прилагођеним стандардима.

У одељењу, односно васпитној групи ученика у школама за ученике са сметњама у развоју може бити од шест до 12 ученика, а за практичну наставу до шест ученика.

Практична настава и професионална пракса

Члан 30.

Практичну наставу и професионалну праксу школа може да остварује у сарадњи са привредним друштвом, установом, другом организацијом или другим правним лицем.

Начин спровођења практичне наставе из става 1. овог члана и друга питања везана за остваривање практичне наставе уређује министар.

За ученика са сметњама у развоју обезбеђује се адаптација радног места у односу на његове могућности и врсту инвалидитета у оквиру практичне наставе.

Време, начин и услови за остваривање практичне наставе и професионалне праксе утврђују се уговором.

Други облици непосредног образовно-васпитног рада

Члан 31.

Додатну наставу школа остварује за ученика који постиже изузетне резултате или показује интересовање за продубљивање знања из одређеног предмета.

Допунску наставу школа остварује са ученицима који имају тешкоће у савладавању програма из појединих предмета или са ученицима који желе да унапреде постигнућа у одређеној наставној области.

Ученик је обавезан да остварује допунску наставу ако се процени да је то потребно.

Припремну наставу школа остварује за редовног ученика који се упућује на полагање разредног испита, и за ванредног ученика.

Припремна настава остварује се и за ученика који је упућен на полагање поправног испита, у обиму од најмање 10% од укупног годишњег броја часова из предмета на који је упућен на поправни испит.

Школа је дужна да организује припрему свих ученика за полагање матурских и завршних испита у обиму од најмање 5% од укупног годишњег броја часова из предмета из којих се полаже матурски, односно завршни испит.

За ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, који су укључени у редован систем образовања и васпитања, остварује се додатна подршка у складу са индивидуалним образовним планом.

Ученичка задруга

Члан 32.

У школи може да се оснује ученичка задруга с циљем подстицања развијања позитивног односа ученика према раду и професионалне оријентације, повезивања наставе са светом рада, развијања свести о одговорности за преузете обавезе, као и развоја позитивног односа према тимском раду.

Рад ученичке задруге уређује се статутом школе и правилима за рад задруге, у складу са законом.

Школа може пружати услуге и продавати производе настале као резултат рада у ученичкој задрузи, као и школски прибор и опрему.

Средства стечена радом ученичке задруге користе се за проширење материјалне основе рада ученичке задруге, екскурзије, исхрану ученика, награде члановима задруге и унапређивање образовно-васпитног рада у школи и у друге сврхе, у складу са актима којима се уређује рад ученичке задруге.

IV. УЧЕНИЦИ

1. УПИС УЧЕНИКА И ОДРАСЛИХ

Право на упис

Члан 33.

У школу може да се упише лице које је завршило основно образовање и васпитање.

Лице које је завршило у иностранству основно образовање и васпитање или један од последња два разреда основног образовања, односно које је завршило у Републици Србији страну школу или један од последња два разреда основног образовања, може да се упише у школу ако му се призна страна школска исправа.

У први разред школе која остварује програме музичког и балетског образовања и васпитања може да се упише лице које је завршило основно музичко, односно балетско образовање и васпитање, а лице које није завршило основно музичко, односно балетско образовање и васпитање, ако претходно положи испит на нивоу програма тог образовања.

Лице које похађа основно образовање и васпитање, а није га завршило, а завршило је основно музичко или балетско образовање и васпитање, може да се упише у школу која остварује програме музичког и балетског образовања и васпитања ради похађања наставе из уметничких и стручних предмета.

Након завршеног средњег образовања и васпитања у школу може да се упише лице ради преквалификације, доквалификације, специјалистичког или мајсторског образовања.

Наставним планом и програмом утврђују се услови за стицање специјалистичког и мајсторског образовања.

Упис у школу за образовање и васпитање ученика са сметњама у развоју

Члан 34.

У школу за образовање ученика са сметњама у развоју може да се упише лице на основу мишљења интерресорне комисије и уз сагласност родитеља, односно старатеља.

Одлучивање о броју ученика за упис

Члан 35.

Школа, чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе, до 31. децембра, предлаже Министарству, преко школских управа, број ученика за упис.

При одређивању броја ученика школа у сарадњи са представницима организације надлежне за послове запошљавања води рачуна о потребама привреде и могућностима даљег школовања будућих ученика.

За школе на територији аутономне покрајине, надлежни орган аутономне покрајине утврђује број ученика за упис у школу и доставља га Министарству на сагласност.

У поступку утврђивања броја ученика за упис у школу у којој се настава изводи на језику националне мањине, национални савет националне мањине даје мишљење. Уколико национални савет националне мањине не достави мишљење у року од 15 дана од пријема захтева, сматра се да је мишљење дато.

Министарство доноси одлуку о броју ученика за упис у школе из става 1. овог члана до 31. марта.

Конкурс за упис у школу чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе

Члан 36.

Упис ученика у први разред школе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе, врши се на основу конкурса.

Министарство расписује заједнички конкурс за све школе из става 1. овог члана до 1. маја.

Конкурс садржи и обавештење о језику на којем се остварује образовно-васпитни рад, као и информације о прилагођеним условима за образовање ученика са сметњама у развоју.

У поступку уписа ученика у школу, основне школе достављају Министарству следеће податке: име и презиме ученика, име једног родитеља, односно старатеља ученика, основна школа у којој је ученик завршио осми разред и управни округ коме та школа припада, оцене ученика из шестог, седмог и осмог разреда (просек оцена, појединачне оцене и број бодова за сваки од наведених разреда), освојене награде на такмичењима (збирно и појединачно по сваком такмичењу), број бодова на завршном испиту (збирно и појединачно по испиту), укупан број освојених бодова током школовања, податак да ли је ученик добитник Вукове дипломе, исказане жеље ученика (за први и, евентуално, други круг) – укупан број, списак и редослед жеља, уписани профил (уписан у првом и другом кругу, редни број жеље, шифра и назив профила).

Ученици могу извршити увид у централну базу података путем званичног сајта Министарства, уносом своје идентификационе шифре.

Увид у податке за ученике поједине школе може се извршити само у тој школи, у посебној просторији у коју је приступ дозвољен само ученицима, њиховим родитељима, односно старатељима и лицима овлашћеним за спровођење и организацију испита.

Школа у току године врши упис кандидата ради стицања специјалистичког, односно мајсторског образовања, стручне оспособљености, преквалификације, доквалификације и обуке, уз сагласност Министарства, а у школи у којој се настава изводи на језику националне мањине претходно се прибавља мишљење националног савета националне мањине. Уколико национални савет националне мањине не достави мишљење у року од 15 дана од пријема захтева, сматра се да је мишљење дато.

Конкурс за смештај ученика у школу са домом, односно у дом ученика, расписује се у складу са законом којим се уређује ученички стандард.

Упис одраслих

Члан 37.

Упис одраслих врши се у складу са Законом, овим законом и законом којим се уређује образовање одраслих.

Редослед кандидата за упис у школу и пријемни испит

Члан 38.

Редослед кандидата за упис у школу утврђује се на основу успеха у претходном школовању које укључује и успех ученика на завршном испиту.

Кандидати који се уписују у уметничку школу (музичка, балетска и уметничка школа ликовне области), односно на образовни профил у области уметности, школу или одељење за ученике са посебним способностима (филолошка гимназија, математичка гимназија, гимназија за спортисте и гимназија за ученике са посебним способностима за физику), школу у којој се део наставе остварује на страном језику и школу за талентоване ученике, полажу пријемни испит за проверу посебних склоности и способности.

Кандидат за упис у школу из става 2. овог члана има право да полаже пријемни испит на језику на којем је завршио основно образовање и васпитање.

Право на рангирање ради уписа у школу из става 2. овог члана стиче кандидат који је положио пријемни испит.

Редослед кандидата за упис у школу из става 2. овог члана утврђује се на основу успеха на пријемном испиту и успеха у претходном школовању.

Кандидат који је завршио основно образовање и васпитање или последња два разреда основног образовања и васпитања у иностранству или који је у Републици Србији завршио страну школу или последња два разреда основног образовања и васпитања у иностраној школи, уписује се преко броја одређеног за упис ученика.

Уколико кандидат из става 6. овог члана конкурише за упис у школу из става 2. овог члана, полаже пријемни испит.

Мерила и поступак за утврђивање редоследа кандидата за упис у школу, вредновање учешћа ученика осмог разреда на такмичењима и врсте такмичења чија се места вреднују, садржину, време, место и начин полагања пријемног испита и друга питања везана за упис у школу, уређује министар.

Избор страног језика

Члан 39.

Ученик у школи наставља са изучавањем страних језика које је учио у основном образовању и васпитању, уколико су наставним планом и програмом предвиђена два страна језика, или бира један од њих уколико је предвиђен један страни језик, осим ако је наставним планом и програмом предвиђено обавезно учење одређеног страног језика.

Ако школа не може да организује наставу тих језика због недовољног броја пријављених ученика (мање од 15 на нивоу разреда), у школи се организује настава страног језика за који постоје услови.

2. СВОЈСТВО УЧЕНИКА

Редован и ванредан ученик

Члан 40.

Редован ученик првог разреда школе је лице које је уписано у први разред ради стицања средњег образовања и васпитања или образовања за рад и млађе је од 17 година, а ванредан ученик првог разреда школе је лице

уписано у први разред средњег образовања и васпитања или образовања за рад и старије је од 17 година.

Изузетно од става 1. овог члана, лице из осетљивих друштвених група и са изузетним способностима млађе од 17 година може да стиче средње образовање и васпитање или образовање за рад у својству ванредног ученика, ако оправда немогућност редовног похађања наставе, уз сагласност министра.

Наставним планом и програмом за музичко, односно балетско образовање и васпитање и за образовање и васпитање ученика са сметњама у развоју може се утврдити друга старосна граница за упис у школу.

Стицање својства ученика

Члан 41.

Својство редовног, односно ванредног ученика стиче се уписом у школу сваке школске године, под условима утврђеним Законом и овим законом.

Редован и ванредан ученик из става 1. овог члана имају право да се упишу у одговарајући разред најкасније до 31. августа, осим ако је започет поступак по захтеву за заштиту права ученика, када се врши упис по окончању поступка.

Изузетно, редован ученик средњег образовања и васпитања који није положио поправни испит може да заврши започети разред у истој школи наредне школске године, у својству ванредног ученика, поновним полагањем неположеног испита, уз обавезу плаћања накнаде стварних трошкова које утврди школа. Када заврши разред, ванредан ученик има право да се у истој школској години упише у наредни разред, у истом својству.

Упоредно школовање и својство ученика

Члан 42.

Ученик има својство редовног ученика у једној школи, осим ако се упоредо школује у школи која остварује програме музичког и балетског образовања и васпитања.

Редован ученик може упоредо да савладава школски програм, односно део школског програма за други образовни профил, као ванредан ученик, уз обавезу плаћања накнаде стварних трошкова.

Исписивање из школе и поновно уписивање у школу

Члан 43.

Редован ученик који се исписао из школе у току школске године може да се упише у другу школу у року од седам дана од дана уручења исписнице.

Ученик из става 1. овог члана, који се не упише у школу у прописаном року, има право да наредне школске године изврши поновни упис у исту школу и у исти разред.

Прелазак ученика у другу школу, односно на други образовни профил

Члан 44.

Ученик може да пређе у другу школу, односно на други образовни профил, ради завршавања започетог школовања, осим у школу, односно

образовни профил за чији упис је прописана обавеза полагања пријемног испита.

3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ УЧЕНИКА

Похваљивање и награђивање ученика

Члан 45.

Ученик који се истиче у учењу и другим аспектима школског рада похваљује се или награђује.

Општим актом школе одређују се услови и начин додељивања похвала и награда, као и за избор ученика генерације.

Члан 46.

Као посебан облик признања у току школовања ученику се додељује диплома или награда за изузетан општи успех, односно за изузетан успех из појединих наставних области или предмета и изузетна постигнућа у било којој области рада школе.

Врсте диплома, односно награда, услове и начин њиховог додељивања утврђује министар.

Обавезе ученика

Члан 47.

Редован ученик је дужан да похађа наставу и извршава друге обавезе утврђене Законом, овим законом и општим актима школе.

Ванредан ученик полаже испите из свих предмета утврђених школским програмом, осим из предмета физичко васпитање – ако је старији од 20 година, и извршава друге обавезе утврђене Законом, овим законом и општим актима школе.

Владање ванредног ученика не оцењује се.

Ученик који је смештен у дом у саставу школе одговара за повреду обавезе, односно забране прописане Законом и законом којим се уређује ученички стандард.

V. ОЦЕЊИВАЊЕ И ИСПИТИ

1. ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

Члан 48.

Оцењивањем у школи обезбеђује се стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа ученика у току савладавања школског програма.

Ученик коме је потребна додатна подршка у образовању оцењује се у односу на остваривање циљева и стандарда постигнућа у току савладавања индивидуалног образовног плана или у односу на прилагођене стандарде постигнућа.

Успех ученика и оцена

Члан 49.

Успех ученика оцењује се из предмета и владања.

Оцена је јавна и саопштава се ученику са образложењем.

У току школске године оцењивање је описно и бројчано и врши се на основу праћења напредовања ученика у савлађивању школског програма, а на основу посебних стандарда постигнућа најмање три пута у току полугодишта.

Изузетно, уколико је недељни фонд наставног предмета један час, ученик се оцењује најмање два пута у полугодишту.

Бројчана оцена успеха ученика у учењу је: одличан (5), врло добар (4), добар (3), довољан (2) и недовољан (1). Оцена недовољан (1) је непрелазна.

Успех ученика из предмета верска настава и грађанско васпитање оцењује се описно.

Оцена из изборних предмета, изузев верске наставе и грађанског васпитања, је бројчана и утиче на општи успех ученика.

Оцена из владања током године изражава се описно и то: примерно, врло добро, добро, довољно и незадовољавајуће.

Закључна оцена из владања изражава се бројчаном оценом и то: примерно (5), врло добро (4), добро (3), довољно (2) и незадовољавајуће (1) и утиче на општи успех ученика.

Владање ванредног ученика не оцењује се.

Закључну оцену на предлог предметног наставника и оцену из владања на предлог одељењског старешине утврђује одељењско веће.

Начин, поступак и критеријуме оцењивања успеха из појединачних предмета и владања и друга питања од значаја за оцењивање, прописује министар.

Ослобађање од наставе физичког васпитања

Члан 50.

Ученик може бити због болести или инвалидитета привремено или за одређену школску годину ослобођен, делимично или у целини, наставе физичког васпитања.

Одлуку о ослобађању ученика од наставе физичког васпитања и о оцењивању доноси наставничко веће на основу предлога изабраног лекара.

Завршавање школовања у краћем року

Члан 51.

Ученик који постиже изузетне резултате у учењу има право да заврши школовање у року краћем од предвиђеног.

Ученик из става 1. овог члана има право да полагањем испита заврши започети и наредни разред. Наставничко веће утврђује испуњеност услова за остваривање тог права.

Општи успех ученика

Члан 52.

Општи успех ученика утврђује се на крају првог и другог полугодишта на основу аритметичке средине позитивних закључних бројчаних оцена из предмета и оцене из владања, и то:

- одличан успех – ако има средњу оцену најмање 4,50;
- врло добар успех – ако има средњу оцену од 3,50 закључно са 4,49;
- добар успех – ако има средњу оцену од 2,50 закључно са 3,49;
- довољан успех – ако има средњу оцену до 2,49.

Оцене из факултативних предмета не утичу на општи успех ученика.

Напредовање ученика

Члан 53.

Ученик је завршио разред када на крају школске године има прелазне оцене из свих обавезних предмета и изборних предмета који се оцењују бројчано.

Редовни ученик понавља разред када на крају другог полугодишта има три или више непрелазних оцена из обавезних предмета и изборних предмета који се оцењују бројчано, када не положи поправни испит у прописаним роковима, а у школи која остварује програме музичког и балетског образовања и васпитања ако добије непрелазну оцену из главног предмета на годишњем испиту.

Редовни ученик има право једанпут да понови разред у току школовања.

Успех ученика на испиту

Члан 54.

Успех ученика оцењује се и на испиту.

Испити се полажу по предметима и разредима.

У школи се полажу: разредни, поправни и допунски испит. У школи која остварује програме музичког и балетског образовања и васпитања полаже се и годишњи испит. Годишњи испит из главног предмета полаже ученик школе која остварује програме музичког, односно балетског образовања и васпитања који је на крају школске године из главног предмета оцењен позитивном оценом.

Испити из става 3. овог члана полажу се пред испитном комисијом коју чине најмање три члана, од којих су најмање два стручна за предмет који се полаже. Чланове испитне комисије одређује директор школе.

Општим актом школе утврђују се рокови за полагање испита.

Сматра се да није положио испит ученик који из неоправданих разлога не приступи испиту или одустане од испита у току или пре испита.

2. РАЗРЕДНИ, ПОПРАВНИ И ДРУГИ ИСПИТИ ТОКОМ ШКОЛОВАЊА

Разредни испит

Члан 55.

Ученик који из оправданих разлога није присуствовао настави више од једне трећине предвиђеног броја часова, а оцењивањем се утврди да није остварио прописане циљеве, исходе и стандарде постигнућа у току савладавања школског програма, упућује се на разредни испит.

Ученик се упућује на разредни испит и из предмета за који није организована настава.

Разредни испит ученик полаже у јунском и августовском испитном року.

Поправни испит

Члан 56.

Поправни испит полаже ученик који на крају другог полугодишта или на разредном испиту има до две недовољне оцене из обавезних предмета и изборних предмета који се оцењују бројчано.

Ученик полаже поправни испит у школи у којој стиче образовање и васпитање у августовском испитном року, а ученик завршног разреда у јунском и августовском року.

Ученик завршног разреда након полагања разредног испита, ако је положио, има право да у истом испитном року полаже завршни матурски испит, односно да полаже поправни испит ако није положио разредни испит.

Допунски испити

Члан 57.

Ученик коме је одобрен прелазак у другу школу, односно други образовни профил у складу са овим законом, полаже допунске испите из предмета који нису били утврђени школским програмом, односно наставним планом и програмом који је ученик започео да савлађује, у роковима утврђеним решењем, сагласно општем акту школе.

Лице које се уписује у школу ради преквалификације полаже испите из стручних предмета које одреди комисија коју чине чланови наставничког већа школе именовани решењем директора.

Лице које се уписује у школу ради доквалификације полаже допунске испите из предмета чији садржаји нису претежно исти, из предмета који нису били утврђени школским програмом, односно наставним планом и програмом и испите завршног разреда, о чему одлуку доноси комисија коју чине чланови наставничког већа школе именовани решењем директора.

3. ИСПИТИ НА ОСНОВУ КОЈИХ СЕ ЗАВРШАВА ОДРЕЂЕНИ НИВО, ОДНОСНО ВРСТА ОБРАЗОВАЊА

Члан 58.

Испити на основу којих се завршава одређени ниво, односно врста образовања су: општа матура, стручна и уметничка матура, завршни испит средњег стручног образовања, специјалистички и мајсторски испит.

Испити из става 1. овог члана полажу се у складу са Законом и овим законом.

Организацију испита из става 1. овог члана, услове под којима се спроводе, састав и процедуре рада комисија, термине испитних рокова, начин оцењивања на испитима и друга питања везана за полагање испита на основу којих се завршава одређени ниво, односно врста образовања прописује министар.

Кршење процедуре испита којим се угрожава једнакост ученика, односно одраслих представља тежу повреду радне обавезе запослених.

Изузетно, не сматра се кршењем процедуре ако се врши прилагођавање услова полагања испита за ученике са сметњама у развоју, којим се обезбеђује једнакост ученика и одраслих током полагања испита.

3.1. ОПШТА МАТУРА

Програм опште матуре

Члан 59.

Општом матуrom проверава се усвојеност општих стандарда постигнућа након завршеног средњег општег образовања и васпитања у гимназији, а који се прописују програмом опште матуре.

Општа матура се полаже у складу са програмом опште матуре, који доноси министар на предлог Националног просветног савета.

Право на полагање опште матуре

Члан 60.

Општу матуру полажу ученици након завршеног четвртог разреда средњег општег образовања и васпитања у гимназији.

Општу матуру, односно њен део може да полаже и ученик након завршеног четвртог разреда средњег стручног, односно уметничког образовања у складу са програмом опште матуре.

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом, специфичним тешкоћама у учењу или језичким баријерама полаже општу матуру у условима који обезбеђују превазилажење физичких и комуникацијских препрека, а може да буде ослобођен од полагања дела матурског испита из предмета за које су му током образовања прилагођавани стандарди постигнућа, или да тај део полаже у складу са индивидуалним образовним планом, о чему доносе одлуку тим за инклузивно образовање и тим за пружање додатне подршке ученицима.

Тимови припремају планове за организовање и спровођење опште матуре за ученике из става 3. овог члана.

Јавна исправа и наставак школовања

Члан 61.

Након положене опште матуре ученику се издаје јавна исправа, у складу са овим законом.

На основу положене опште матуре, ученик може да се упише у високошколску установу без полагања пријемног испита, осим испита за проверу склоности и способности, у складу са законом којим се уређује високо образовање.

3.2. СТРУЧНА И УМЕТНИЧКА МАТУРА

Програм стручне и уметничке матуре

Члан 62.

Стручном и уметничком матуrom проверава се стеченост компетенција и усвојености посебних стандарда постигнућа прописаних стандардом квалификације у оквиру одговарајућег занимања и за наставак образовања у научној, стручној или уметничкој области у којој је стекао средње образовање и васпитање, на струковним или академским студијама без полагања пријемног испита, у складу са законом којим се уређује високо образовање.

Стручна матура полаже се у складу са прописаним програмом стручне матуре који доноси министар на предлог Савета за стручно образовање и образовање одраслих.

Уметничка матура се полаже у складу са прописаним програмом уметничке матуре који доноси министар на предлог Националног просветног савета.

Право на полагање стручне и уметничке матуре

Члан 63.

Стручну, односно уметничку матуру полаже ученик након завршеног четвртог разреда средњег стручног, односно уметничког образовања и васпитања у стручној, односно уметничкој школи.

Стручну, односно уметничку матуру може да полаже одрасли након савладаног програма трогодишњег средњег стручног, односно уметничког образовања и васпитања у стручној, односно уметничкој школи по програму прилагођеном за одрасле.

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом, специфичним тешкоћама у учењу или језичким и социјалним баријерама полаже стручну, односно уметничку матуру у условима који обезбеђују превазилажење физичких и комуникацијских препрека, а може да буде ослобођен полагања дела матурског испита из предмета за које су му током образовања прилагођавани стандарди постигнућа, или да тај део полаже у складу са индивидуалним образовним планом, о чему одлуку доносе тим за инклузивно образовање и тим за пружање додатне подршке ученицима.

Тимови припремају планове за организовање и спровођење стручне и уметничке матуре за ученике из става 3. овог члана.

Јавна исправа и наставак школовања

Члан 64.

Након положене стручне, односно уметничке матуре ученик стиче средње стручно, односно уметничко образовање и васпитање, о чему се издаје јавна исправа, у складу са овим законом.

На основу положене стручне, односно уметничке матуре ученик може да се упише на студије у научној, стручној или уметничкој области у којој је стекао средње образовање и васпитање, без полагања пријемног испита, осим испита за проверу склоности и способности, у складу са законом којим се уређује високо образовање.

На основу положене стручне, односно уметничке матуре ученик може да се упише на студије изван области из става 2. овог члана, уз полагање одређених предмета опште матуре, које утврди самостална високошколска установа уместо пријемног испита, у складу са законом којим се уређује високо образовање.

3.3. ЗАВРШНИ ИСПИТ СРЕДЊЕГ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА И СПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ И МАЈСТОРСКИ ИСПИТ

Програм завршног испита средњег стручног образовања и васпитања

Члан 65.

Завршним испитом средњег стручног образовања и васпитања проверава се стеченост компетенција дефинисаних стандардом квалификације за обављање послова одговарајућег занимања.

Завршни испит средњег стручног образовања и васпитања полаже се по програму који доноси министар на предлог Савета за стручно образовање и образовање одраслих.

Право на полагање завршног испита средњег стручног образовања и васпитања

Члан 66.

Завршни испит полаже ученик након завршеног средњег стручног образовања и васпитања у трогодишњем трајању.

Право на полагање завршног испита има одрасли након савладаног програма средњег стручног образовања по програму за одрасле, у складу са овим законом.

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом, специфичним тешкоћама у учењу или језичким и социјалним баријерама полаже испите из ст. 1. и 2. овог члана у условима који обезбеђују превазилажење физичких и комуникацијских препрека, а може да буде ослобођен полагања дела испита из предмета за које су му током образовања прилагођавани стандарди постигнућа, или да тај део полаже у складу са индивидуалним образовним планом, о чему доносе одлуку тим за инклузивно образовање и тим за пружање додатне подршке ученицима.

Тимови припремају планове за организовање и спровођење завршног испита за ученике из става 3. овог члана.

Након положеног завршног испита, ученику, односно одраслом, издаје се јавна исправа, у складу са овим законом.

Програм специјалистичког и мајсторског образовања

Члан 67.

Након савладаног програма специјалистичког, односно мајсторског образовања одрасли полаже специјалистички, односно мајсторски испит.

Мајсторским, односно специјалистичким испитом проверавају се знања, вештине и стручне компетенције одраслог за обављање послова одговарајућег занимања, у складу са стандардом квалификације.

Програм специјалистичког, односно мајсторског испита, на предлог Савета за стручно образовање и образовање одраслих, доноси министар.

Након положеног специјалистичког, односно мајсторског испита, одраслом се издаје јавна исправа, у складу са овим законом.

3.4. ИСПИТИ ДРУГИХ ОБЛИКА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

Члан 68.

После завршеног другог разреда средњег стручног образовања и васпитања или завршеног двогодишњег образовања за рад, ученик, односно одрасли полаже завршни испит. Завршним испитом проверавају се знања, вештине и стручне компетенције у складу са стандардом квалификације.

Ученик и одрасли након завршеног стручног оспособљавања или завршеног првог разреда средњег стручног образовања и васпитања полаже испит стручне оспособљености у складу са стандардом квалификације. Испит се полаже у средњој стручној школи или другој организацији која има одобрење за рад, о чему се издаје јавна исправа, у складу са овим законом.

Ученик и одрасли након савладаног програма обуке полаже испит за обуку у школи или другој организацији која има одобрење за рад, пред посебном комисијом, о чему се издаје исправа, у складу са овим законом.

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом, специфичним тешкоћама у учењу или језичким и социјалним баријерама полаже испите из ст. 1-3. овог члана у условима који обезбеђују превазилажење физичких и комуникацијских препрека, а може да буде ослобођен полагања дела испита из предмета за које су му током образовања прилагођавани стандарди постигнућа, или да тај део полаже у складу са индивидуалним образовним планом, о чему одлуку доносе тим за инклузивно образовање и тим за пружање додатне подршке ученицима.

Тимови припремају планове за организовање и спровођење испита из ст. 1-3. овог члана за ученике из става 4. овог члана.

Програме из ст. 1-3. овог члана, на предлог Савета за стручно образовање и образовање одраслих, доноси министар.

VI. ЕВИДЕНЦИЈЕ И ЈАВНЕ ИСПРАВЕ

Врсте евиденција

Члан 69.

Школа води евиденцију о:

- ученику;
- успеху ученика;
- испитима;
- образовно-васпитном и васпитном раду;
- запосленима.

Евиденција о ученику

Члан 70.

Евиденцију о ученику чине подаци о његовом идентитету (лични подаци), образовном, социјалном и здравственом статусу, као и подаци о препорученој и пруженој додатној образовној, здравственој и социјалној подршци.

Лични подаци о ученику су: име и презиме ученика, јединствени матични број грађана, пол, датум рођења, место, општина и држава рођења, адреса, место, општина и држава становања, контакт телефон, матични број ученика, национална припадност, држављанство.

Изјашњење о националној припадности није обавезно.

Лични подаци о родитељу, старатељу и хранитељу ученика су: име и презиме родитеља, јединствени матични број грађана, пол, датум рођења, место, општина и држава рођења, адреса, место, општина и држава становања, контакт телефон, односно адреса електронске поште.

Подаци о образовном статусу ученика су подаци о: својству редовног, односно ванредног ученика, уписаном подручју рада, трајању образовања и васпитања, образовном профилу и смеру, језику на којем се изводи образовно-васпитни рад, обавезним и изборним предметима, организацији образовно-васпитног рада, индивидуалном образовном плану, страним језицима, факултативним предметима, секцијама за које се определио, допунској, додатној и припремној настави, учешћу на такмичењима, наградама, изостанцима, изреченим васпитним и васпитно-дисциплинским мерама, учешћу у раду органа школе и опредељењу за наставак образовања.

Подаци о социјалном статусу ученика и родитеља су: подаци о условима становања (становање у стану, кући, породичној кући, подстанарство, становање у дому, да ли ученик има своју собу и други облици становања), стању породице (броју чланова породичног домаћинства, да ли су родитељи живи, њихов образовни ниво и запослење и примања социјалне помоћи).

Податак о здравственом статусу ученика је податак о томе да ли је ученик обухваћен примарном здравственом заштитом.

Подаци о препорученој и пруженој додатној образовној, здравственој и социјалној подршци су подаци које доставља интерресорна комисија која врши процену потреба и подаци о њиховој остварености.

Евиденција о успеху ученика

Члан 71.

Евиденцију о успеху ученика чине подаци којима се утврђује постигнут успех ученика у учењу и владању и то: оцене у току класификационог периода, закључне оцене из наставних предмета и владања на крају првог и другог полугодишта, закључне оцене на крају школске године, оцене на матури и завршном испиту и подаци о издатим ђачким књижицама, сведочанствима и

дипломама, уверењима о успеху ученика и дипломама за изузетан успех, као и о оценама постигнутим на испитима.

Евиденција о испитима

Члан 72.

Евиденцију о испитима чине подаци о обављеним матурским и завршним испитима, специјалистичком и мајсторском испиту, испиту стручне оспособљености, испиту за обуку за рад, разредним и поправним испитима, испитима ванредних ученика, допунским испитима, годишњим и другим испитима у складу са законом, као и податак о називу рада који је саставни део одређеног испита.

Евиденција о образовно-васпитном и васпитном раду

Члан 73.

Евиденцију о образовно-васпитном и васпитном раду чине подаци о: подели предмета, односно модула на наставнике и распореду часова наставе и осталих облика образовно-васпитног рада, уџбеницима и другим наставним средствима, распореду писмених радова, контролним вежбама, остваривању школског програма, сарадњи са родитељима и локалном самоуправом, васпитној групи, годишњем програму васпитног рада и његовом остваривању и осталим облицима васпитног рада.

Евиденција о запосленима

Члан 74.

Евиденцију о запосленима чине следећи подаци: име и презиме, јединствени матични број грађана, пол, датум рођења, место, општина и држава рођења, адреса, место, општина и држава становања, контакт телефон, адреса електронске поште, ниво и врста образовања, подаци о стручном усавршавању и стеченим звањима, подаци о држављанству, способности за рад са децом и ученицима и провери психофизичких способности, податак о познавању језика националне мањине, податак о врсти радног односа, начину и дужини радног ангажовања, истовременим ангажовањима у другим установама, изреченим дисциплинским мерама, подаци о стручном испиту и лиценци, подаци о задужењима и фонду часова наставника, васпитача, стручних сарадника и помоћних наставника, плати и учешћу у раду органа школе, а у сврху остваривања образовно-васпитног рада, у складу са Законом.

Начин прикупљања података у евиденцијама

Члан 75.

Подаци у евиденцијама прикупљају се на основу документације издате од стране надлежних органа коју достављају пунолетни ученици и родитељи, односно старатељи и изјава пунолетних ученика и родитеља, односно старатеља.

Нарочито осетљиви подаци обрађују се уз пристанак пунолетног ученика и родитеља, односно старатеља, који се даје у писменом облику, у складу са законом којим се уређује заштита података о личности.

Вођење евиденција

Члан 76.

Прикупљени подаци чине основ за вођење евиденција.

Евиденције у школи се воде електронски, у оквиру јединственог информационог система просвете и у папирној форми на прописаним обрасцима.

Врсту, назив и садржај образаца и начин вођења евиденција прописује министар и одобрава њихово издавање.

Евиденција се води на српском језику ћириличким писмом, а латиничким у складу са законом.

Када се образовно-васпитни рад остварује и на језику националне мањине, евиденција се води и на језику и писму те националне мањине.

Евиденција се може водити и само на језику и писму националне мањине на обрасцу који прописује министар, као део подзаконског акта из става 3. овог члана.

Обрада података

Члан 77.

Податке у евиденцијама прикупља школа.

Директор школе се стара и одговоран је за благовремен и тачан унос података и одржавање ажурности евиденција и безбедност података, без обзира на начин њиховог вођења.

Рокови чувања података у евиденцијама

Члан 78.

Лични подаци из евиденције о ученицима и подаци из евиденције о успеху ученика који се односе на закључне оцене на крају школске године и оцене на матури и завршном испиту чувају се трајно.

Сви остали подаци из чл. 70.-73. овог закона чувају се десет година.

Подаци из евиденције о запосленима чувају се десет година.

Јавне исправе

Члан 79.

На основу података унетих у евиденцију, школа издаје јавне исправе.

Јавне исправе, у смислу овог закона, су: ђачка књижица, исписница, уверење, сведочанство и диплома, а за ученике у средњој школи са домом ученичка легитимација, односно електронска картица.

Школа уписаном редовном ученику издаје ђачку књижицу, а приликом исписивања – исписницу.

Школа издаје ученику уверење о положеном испиту, односно о савладаном програму стручног оспособљавања и сведочанство за сваки завршени разред.

Школа издаје диплому за стечено образовање за рад у трајању од две године и диплому о стеченом средњем образовању и васпитању, о завршеном мајсторском образовању и завршеном специјалистичком образовању.

Јавна исправа се издаје на српском језику ћириличким писмом, латиничким писмом у складу са законом, а када се настава изводи и на језику националне мањине, јавна исправа се издаје и на том језику.

Министар прописује образац јавне исправе и одобрава његово издавање, осим за електронску картицу.

Употреба печата

Члан 80.

Школа оверава веродостојност јавне исправе печатом, сагласно закону.

Статутом школе одређује се лице одговорно за употребу и чување печата.

Дупликат јавне исправе

Члан 81.

Школа издаје дупликат јавне исправе на прописаном обрасцу, после проглашења оригинала јавне исправе неважећим у „Службеном гласнику Републике Србије” на основу података из евиденције коју води.

У недостатку прописаног обрасца, школа издаје уверење о чињеницама унетим у евиденцију, у складу са законом.

Поништавање јавне исправе

Члан 82.

Школа поништава јавну исправу из члана 79. овог закона ако утврди:

- 1) да није издата на прописаном обрасцу;
- 2) да ју је потписало неовлашћено лице;
- 3) да није оверена печатом у складу са законом;
- 4) да није издата на језику и писму у складу са законом;
- 5) да није издата на основу прописане евиденције или да подаци у исправи не одговарају подацима у евиденцији;
- 6) да имацац јавне исправе није савладао прописани школски програм, односно наставни план и програм;
- 7) да имацац јавне исправе није положио прописане испите у складу са овим законом.

Ако школа не поништи јавну исправу, у складу са законом, поништиће је Министарство.

Јавна исправа коју на прописаном обрасцу изда друга организација која обавља делатност образовања по ваншколским прописима или која садржи назив образовног профила који се стиче у школи супротно одредбама овог и закона којим се уређује образовање одраслих – ништава је.

Оглашавање поништавања јавне исправе

Члан 83.

Школа, односно Министарство оглашава поништавање јавне исправе у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Утврђивање стеченог образовања у судском поступку

Члан 84.

Лице које нема јавну исправу о стеченом образовању, а евиденција о томе, односно архивска грађа је уништена или нестала, може да поднесе захтев надлежном суду, ради утврђивања стеченог образовања.

Захтев из става 1. овог члана садржи доказе на основу којих може да се утврди да је то лице стекло одговарајуће образовање и потврду да је евиденција, односно архивска грађа уништена или нестала.

Потврду да је архивска грађа уништена или нестала издаје школа у којој је лице стекло образовање или друго правно лице које је преузело евиденцију, односно архивску грађу. Ако нико није преузео евиденцију, односно архивску грађу, потврду издаје Министарство.

Члан 85.

Решење о утврђивању стеченог образовања, лицу из члана 84. овог закона, доноси надлежни суд у ванпарничном поступку, на основу писмених доказа.

Решење којим се утврђује стечено образовање замењује јавну исправу коју издаје школа.

VII. ПРИЗНАВАЊЕ СТРАНЕ ШКОЛСКЕ ИСПРАВЕ

Члан 86.

Држављанин Републике Србије који је у иностранству завршио средње образовање или поједини разред школе, односно који је у Републици Србији завршио страну школу или поједине разреде школе, има право да захтева признавање стечене стране школске исправе.

Страни држављанин и лице без држављанства има право да захтева признавање стране школске исправе, ако за то има правни интерес.

Признавањем се страна школска исправа изједначава са одговарајућом јавном исправом стеченом у Републици Србији.

Страну школску исправу признаје Министарство.

Поступак

Члан 87.

У поступку признавања стране школске исправе примењују се одредбе закона којим се уређује општи управни поступак, уколико овим законом није друкчије уређено.

У поступку из става 1. овог члана узимају се у обзир: систем образовања стране државе, трајање образовања, наставни план и програм, права која

имаоцу даје страна школска исправа и друге околности од значаја за одлучивање.

Ако се у поступку утврди да страни наставни план и програм знатно одступа од домаћег са којим се упоређује, признавање се условљава полагањем одређених испита, израдом одређених радова или провером знања.

Министарство може утврђивање испита и проверу способности и вештина из става 3. овог члана поверити посебној стручној комисији.

Испити утврђени као услов за признавање стране школске исправе полажу се у одговарајућој школи најкасније до датума који одреди Министарство.

Условни упис

Члан 88.

Лице о чијем се праву на признавање стране школске исправе одлучује може бити условно уписано у наредни разред уколико поступак није окончан до истека рока за упис ученика у школу.

Решење о признавању

Члан 89.

Лице које захтева признавање стране школске исправе уз захтев доставља оригинал те исправе и превод овлашћеног преводиоца.

Решење о признавању коначно је у управном поступку.

Кратак садржај решења исписује се на оригиналу стране школске исправе и на примерку превода (клаузула о признавању).

Министарство води евиденцију и чува документацију о признавању стране школске исправе.

VIII. ВРЕДНОВАЊЕ ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА

Вредновање квалитета рада школе

Члан 90.

Вредновање квалитета рада школе остварује се као самовредновање и спољашње вредновање квалитета.

Самовредновање и спољашње вредновање врши се у складу са законом.

На основу резултата вредновања квалитета рада, школа сачињава план за унапређивање квалитета рада у областима дефинисаним стандардима квалитета рада установа.

План за унапређивање квалитета рада саставни је део развојног плана школе.

IX. ШТРАЈК ЗАПОСЛЕНИХ

Члан 91.

Запослени у школи остварују право на штрајк у складу са Законом, овим законом и законом којим се уређује штрајк.

Штрајкачки одбор и запослени који учествују у штрајку дужни су да штрајк организују и воде на начин којим се не угрожава безбедност ученика и запослених и имовине и омогућава наставак рада по окончању штрајка.

Члан 92.

Наставник, васпитач и стручни сарадник остварују право на штрајк под условом да обезбеде минимум процеса рада школе, у остваривању права грађана од општег интереса у средњем образовању и васпитању.

Минимум процеса рада за наставника је извођење наставе у трајању од 30, односно 40 минута по часу у оквиру дневног распореда и обављање испита, а за стручног сарадника, односно васпитача – 20 часова рада недељно.

Ако наставник, васпитач и стручни сарадник учествују у штрајку не обезбеђујући минимум процеса рада из става 2. овог члана, директор школе покреће дисциплински поступак.

Наставнику, васпитачу и стручном сараднику, за повреду обавезе из става 2. овог члана, изриче се мера престанка радног односа.

Директор школе је дужан да за време штрајка организованог противно одредби става 2. овог члана, обезбеди остваривање наставе или обављање испита, односно дежурство васпитача док траје штрајк.

X. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 93.

Новчаном казном од 100.000,00 до 1.000.000,00 динара казниће се за прекршај школа ако:

1) обави испит супротно одредбама овог закона (чл. 55-60, чл. 62, 63. и чл. 65- 68);

2) не води, на прописани начин, или неуредно води прописану евиденцију (чл. 69-78);

3) изда јавну исправу о завршеном школовању супротно одредбама овог закона (чл. 61. и 64, члан 66. став 5, члан 67. став 4, члан 68. ст. 2. и 3. и члан 79).

Новчаном казном од 5.000,00 до 100.000,00 динара казниће се директор, односно одговорно лице школе, за прекршај из става 1. овог члана.

XI. ПОВЕРАВАЊЕ ПОСЛОВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ

Члан 94.

Послови утврђени чланом 5. став 3. (давање сагласности за реализацију наставе и остваривање школског програма на језицима националних мањина за мање од 15 ученика по прибављеном мишљењу одговарајућег националног савета националне мањине), чланом 36. став 8. (давање сагласности на број ученика за стицање стручне оспособљености, преквалификације, доквалификације и специјализације), чланом 86. став 4. (признавање стране школске исправе), чланом 87. ст. 4. и 5. (поступак признавања стране школске исправе) и чланом 89. став 4. (вођење евиденције и чување документације о признавању стране школске исправе) овог закона, поверавају се аутономној покрајини.

Средства за финансирање установа на територији аутономне покрајине обезбеђују се у складу са законом.

У обављању послова из става 1. овог члана органи аутономне покрајине сарађују са органима Републике Србије и органима јединице локалне самоуправе.

У погледу поверених послова државне управе из става 1. овог члана Министарство према аутономној покрајини има права и дужности прописане законом којим се уређује државна управа.

XII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 95.

Влада ће, у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона, образовати Комисију из члана 8. став 2. овог закона.

Министар ће донети подзаконске акте на основу овлашћења из овог закона у року од две године од дана почетка примене овог закона.

Члан 96.

Подзаконски акти донети до ступања на снагу овог закона примењују се ако нису у супротности са овим законом, до доношења прописа на основу овог закона.

Члан 97.

Школа ће ускладити своју организацију и опште акте са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана његовог ступања на снагу.

Члан 98.

До доношења нових наставних планова и програма у складу са Законом, у школи се полажу: завршни, матурски, специјалистички испит и испит за проверу стручне оспособљености.

Завршни испит полаже ученик на крају двогодишњег и трогодишњег образовања, матурски испит - на крају четворогодишњег образовања, специјалистички испит - на крају специјализације, а испит за стручну оспособљеност на крају стручног оспособљавања.

Испит из става 1. овог члана ученик полаже у школи у којој је завршио разред у јунском и августовском испитном року.

Успех ученика на испиту из става 1. овог члана оцењује се бројчано, просечном оценом.

Ученик који је поправни испит полагао у јунском испитном року, полаже испит из става 1. овог члана у августовском испитном року.

Редован ученик који не положи испит из става 1. овог члана у августовском испитном року може тај испит да полаже, као ванредан ученик, у испитним роковима утврђеним општим актом школе.

Члан 99.

Образовање за рад у трајању од две године одговара другом степену стручне спреме; средње образовање у трајању од три године трећем, а средње образовање у трајању од четири године – четвртом степену.

Школовање за специјализацију одговара петом степену стручне спреме.

Стручно оспособљавање у трајању од годину дана одговара првом степену стручне спреме.

Образовање стечено у школи за талентоване ученике одговара четвртом степену стручне спреме.

Члан 100.

Лице које је стекло право по основу члана 355. став 1. тачка 1. и члана 356. ст. 4, 5. и 6. Закона о усмереном образовању и васпитању („Службени гласник СРС”, бр. 14/86, 8/88 и 19/89) и чл. 371, 372, 373. и 374. став 3. Закона о васпитању и образовању („Службени гласник САПВ”, бр. 15/83, 11/86, 5/87, 17/88 и 23/88) и члана 138. Закона о изменама и допунама Закона о васпитању и образовању („Службени гласник САПВ”, број 11/86) задржава и даље то право.

Члан 101.

Даном почетка примене овог закона престаје да важи Закон о средњој школи („Службени гласник РС”, бр. 50/92, 53/93 – др. закон, 67/93 – др. закон, 48/94 – др. закон, 24/96, 23/02, 25/02 – исправка, 62/03 – др. закон, 64/03 – др. закон, 101/05 – др. закон и 72/09), осим одредаба члана 23, члана 24. став 1. и члана 26. које се примењују до доношења нових наставних планова и програма у складу са Законом.

Члан 102.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се почев од школске 2013/2014. године.